

misbruge Kirkegodset. Det er ikke andet end Fabler. Der kan være delte Meninger om Ejendomsretten til Kirkegodset. Jeg ved, at det ærede Medlem fra Ringkøbing (J. C. Christensen) og jeg ere i saa Henseende ganske enige. Vi mene begge, at Staten har Ejendomsretten til Kirkegodset, saa længe vi have en Folkekirke. Ogsaa om Anvendelsen kan der være delte Meninger. Jeg vil i Modsætning til det ærede Medlem fra Ringkøbing, hvis Anskuelse i saa Henseende kom frem under de tidligere citerede Forhandlinger, mene, at det vilde være naturligt, at en Del af Kirkegodset blev anvendt til sociale og humane Formaaals Virkeliggørelse, fordi det var en Del af Meningen med Kirkegodset i sin Tid, da Fattigplejen og Skolevæsenet vare kirkelige, og man slet ikke havde andet. Efter at nu Fattigplejen og Skolevæsenet ere blevne borgerlige Institutioner, var det for saa vidt rimeligt, om ogsaa en Del af Kirkegodset anvendtes til Støtte her. Men for øvrigt vil jeg sige, at kommer det Øjeblik, da Udviklingen gennem en fri og rummelig, taalsom Folkekirke har ført til det Stadium, da en frikirkelig Tilstand begynder at skabes for Alvor gennem frivillige Organisationers frivillige Arbejde i de forskellige kirkelige Retninger, saa tvivler jeg ikke om, at der vil kunne findes en mindelig Ordning i den Henseende, og jeg tror, at intet socialdemokratisk Flertal i denne Sal og ingen socialdemokratisk Regering vilde være imod en saadan mindelig Ordning. Vi spekulere ikke i i nogen Maade at være med til noget, der kunde kaldes Vanæring af Kirkebygningerne. Vi have tidt været med til at ofre Midler til monumentale Kirkebygningers Vedligeholdelse. Vi spekulere ikke, som det fra visse Sider er paastaet, i saadant noget som at omdanne Kirkebygningerne til Kostalde eller Varehuse eller deslige. Kirkebygningerne bør ganske sikkert, saa længe de staa, staa til Raadighed for de kirkelige Retninger. Gennem Loven om Kirkers Brug osv. er der allerede til en vis Grad sørget for, at alle Retninger kunne blive saa nogenlunde ligestillede med Hensyn til Brugen af Kirker, og maaske vil netop Statens Fastholden af sin Ejendomsret gøre det saa meget lettere for alle kirkelige Retninger at benytte Kirkerne. Jeg henviser i den Henseende til den Adskillelse mellem Kirke og Stat, som for ikke mange Aar siden fandt Sted i Frankrig. Jeg henviser til, hvor tolerant og frisindet den i Virkeligheden blev gennemført fra Statens Side, netop under Ledelse af en Mand som Bri-

and, der vel efter min Mening ikke er Socialdemokrat, men dog socialistisk paavirket og af mange opfattet som Socialdemokrat. Han gennemførte en virkelig frisindet Ordning paa dette Omraade, tog meget Hensyn til Kirkens Traditioner, til dens rimelige Fordringer, for at naa den store Reform at faa Kirken og Staten adskilte og det religiøse og borgerlige sondret fuldt ud fra hinanden. Denne i alt Fald socialistisk stærkt paavirkede Mand viste sig mere frisindet, langt mere tolerant overfor Kirken end de gamle Combister af jakobinsk Tradition, de gamle franske radikale Venstremænd, for hvem Antiklerikalismen var, om jeg saa maa sige, bleven Religion. Der er radikale Fritænkere, for hvem deres fritænkiske Opfattelse er bleven en Religion. Det maa blive deres Sag. Man har jo ortodokse Fritænkere, ligesom man har ortodokse kristne. For Socialdemokratiet stiller det sig saaledes, at vi ikke hylde en saadan jakobinsk Tankegang, der vil bruge Statsmagten overfor og mod religiøse Opfattelser. Vi holde paa den fuldkomneste Frihed i saa Henseende. Om Kirkegodsets Anvendelse skulde det nok komme til en mindelig Ordning.

Ja, hvad jeg her har udviklet - maa jeg endnu kun gøre den personlige Bemærkning —, det er min Ungdoms Tanker om folkelige og kirkelige Spørgsmaal. Det er Tanker, som jeg tror ere udsprungne af de sundeste og stærkeste Strømninger indenfor dansk Folke- og Kirkeliv. Det er Tanker, som jeg ikke gennem 20 Aars offentlig Virksomhed, gennem 20 Aars Deltagelse i den socialdemokratiske Arbejderbevægelse, har fundet nogen Grund til at revidere. Det er Tanker, som jeg tror atter ville vokse sig stærkere og stadig stærkere, indtil de en Gang bryde sejrriigt igennem i den danske Rigsdag og den danske Regering. Maalet er nu, som det var for mig for 20 Aar siden, en fri Forkyndelse i en fri Kirke i et frit Samfund. Vejen dertil er en rummelig og taalsom Folkekirke og en stykkevis kirkelig Frihedslovgivning, der mere og mere løsner Baandet mellem Kirke og Stat, mellem Skole og Kirke, mellem det religiøse og det borgerlige. Der var i 1903 grumme ringe Ørenlyd for disse Tanker, der gjordes gældende baade fra kirkelig Side, gennem Harald Holm, og fra borgerlig Side, gennem mig. Der er i 1909 betydelig mere Ørenlyd derfor. Det ærede Medlem fra Ringkøbing (J. C. Christensen) sejrede stolt i 1903. Om han sejrer i Dag, ved jeg ikke. Men sejrer han, bliver det knebent, og jeg ved, at om 6 Aar sejrer han ikke